

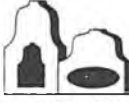

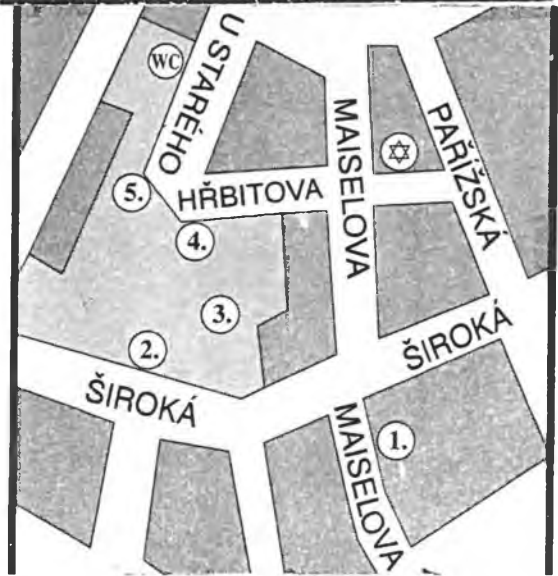

T E R E Z Í N

1.
Maiselova synagoga
The Maisel Synagogue	2.
Pinkasova synagoga
The Pinkas Synagogue
3.
Starý židovský hřbitov
The Old Jewish Cemetery	4.
Klausova synagoga
The Klaus Synagogue
5.
Pohřební bratrstvo
The building of the Prague Burial Society
Staronová synagoga
The Old - New Synagogue |

U v n i t ě ř č í s l a :

1. "Věstník" č.11/94 - A. P a ř í k: Židovské museum v Praze /stručný historický přehled/. Před 50-ti lety.
2. Nadace JUDr.Milady Horákové: Pozvánka k odhalení pomníku národní mučednice popravené dne 27.června 1950.
3. "Zpravodaj KPV": JUDr.Milada Horáková - obět pravdy.
4. "Zpravodaj KPV": Mistr Jan Hus - symbol pravdy.
5. Věstník ŽHC": P a t r i a - 54 let.

Předpokl.cena: 2,- Kč MIČ 47263 Náklad: 50 výtisků

v y c h á z e l o 1973 - 1975
o b n o v e n o 1987 ročník 12 čísel

Vydává: Vladimír Hajný Red. Marta Zemanová
CSA 34, 787 01 Šumperk rča: Julius A.Varga

Uzavěrka: 25.6.95

Z P R A V O D A J

K^{PV}
231

vydává RADA KPV

Ročník Číslo
2 3

Stanovy KPV § 11 odst. 5 Právo člena je být pravidelně informován o činnosti orgánů KPV na všech úrovních

JUDr. Milada **HORÁKOVÁ**
OBĚŤ PRAVDY

Narozena 25. 12. 1901 v Praze

Popravena 27. 6. 1950 na Pankráci

MISTR JAN **HUS**
SYMBOL PRAVDY

HLEDEJ PRAVDY
SLYŠ PRAVDU
UČ SE PRAVDĚ
MILUJ PRAVDU
PRAV PRAVDU
DRŽ PRAVDU
BRAŇ PRAVDU AŽ DO
SMRTI !

Vojenské tábory
nucených prací
SVAZ PTP
okresu Šumperk
1

+ 6. července 1415

Židovské muzeum v Praze (stručný historický přehled)

1906 - Rok založení pražského Židovského muzea. Bezprostředním impulsem pro jeho vznik byla asanační přestavba pražského Židovského Města a s ní související snaha o záchranu památek z inventářů budov určených ke zboření. O ustavení *Spolku k založení a udržování Židovského muzea* se zasadili především dr.SALOMON HUGO LIEBEN, MARKUS BRÜCKNER, JUDr.AUGUSTIN STEIN a JUDr. Adolf Hahn. Stanovy *Spolku* obsahovaly program muzejní činnosti: sběr, záchrana a prezentace předmětů synagogálního a domácího kultu, zejména uměleckého charakteru, archiválií, rukopisů a tisků, týkající se židovských dějin a literatury, a vyobrazení židovských památek, osobností a předmětů. To vše z oblasti Prahy, Čech a historických zemí Království českého.

1907 - Depozitář sbírek v Benediktské ulici čísla 5.

1909 - První provizorní expozice zpřístupněna veřejnosti.

28.4.1912 - Slavnostní zahájení nové expozice muzea v prvním patře novostavby pražského Pohřebního bratrstva v Josefovské ulici čp. 37 (dnes Široká 5). Předšín muzea byla koncipována jako malé lapidárium, ve velkém sále byl rekonstruován interiér synagogy, ve třetí místnosti byly vystaveny stříbrné předměty a rukopisy.

1923 - toho roku byla rozšířena návštěvní doba muzea (z původních sobot a nedělí na šest dnů týdně mimo sobotu od 9 do 18.00) a zavedeno vstupné 2,- Kč za osobu.

1924 - Vyšel průvodce po muzejní expozici v české a německé verzi od S.H.Liebena.

9.5.1926 - Otevřena nová expozice v nových prostorách: v budově již neužívané obřadní síně pražského Pohřebního bratrstva (U starého hřbitova čp. 243); v hlavním sále byly umístěny památky synagogálního umění, aron ha-kodeš a míř almemoru z Cikánovy synagogy, v sousední místnosti stříbrné předměty a rukopisy, v přizemí lapidárium.

1928 - Za rok navštívilo muzeum téměř 11.000 osob.

1929 - Návštěvnost se zvýšila na 13.233 lidí.

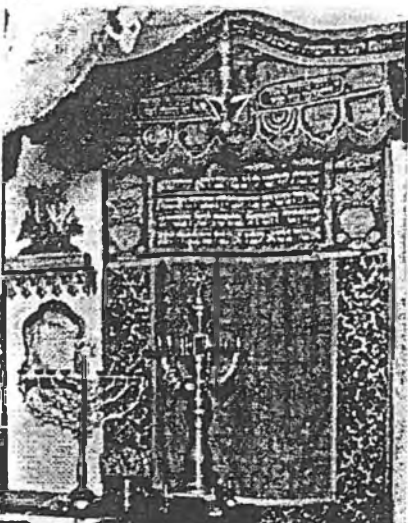
Ve dvacátých letech navázalo Židovské muzeum spolupráci s židovskými muzei ve Vídni, Berlíně, Vratislavi, Mnichově, Mohuči a Kasselu, s řadou spolků, institucí a odborných časopisů; své sbírky zapůjčovalo na různé výstavy.

Ve třicátých letech se - v důsledku hospodářské krize a měnící se politické situace v Evropě - ekonomická situace ŽM postupně zhoršovala. Došlo k omezení cestovního ruchu, poklesla návštěvnost, byly snižovány subvence.

15. březen 1939 - činnost muzea fakticky znemožněna, expozice pro širší veřejnost

uzavřena. Podle stanov přešlo ŽM po rozpuštění muzejní sbírky do správy Pražské židovské obce.

Počátkem roku 1942 byl vypracován první návrh na zřízení muzea, kde by byly soustředěny historické a umělecké památky ze starého pražského muzea a vyklizených synagog, ze všech židovských obcí v Čechách a na Moravě a částečně i předměty ze soukromého majetku. Iničiátoři návrhu byli přesvědčeni, že tímto způsobem se zachrání židovské kulturní dědictví a po válce bude možno památky vrátit původnímu určení. Po řadě jednání s *Zentralstelle für Jüdische Auswanderung* přistoupili nacisté na zřízení Ústředního židovského muzea.

Záběr z první veřejné expozice Židovského muzea (1909) v Benediktské č.9. (foto Reach)

3. srpen 1942 - Ústřední židovské muzeum zahájilo naplno svou činnost. V odborném týmu působili dr.JOSEF POLÁK, dr.HANA VOLAVKOVÁ, prof.dr.SALOMON HUGO LIEBEN (zemř. v listopadu 1942), prof.dr.TOBIÁŠ JAKOBOWITS, dr.ALFRID ENGEL, architekt FRANTIŠEK ZELENKA, dále na 40 lidí v administrativě, v dílnách a skladech. Pracovní doba byla 12 hodin, denně probíhaly kontroly SS a trvala hrozba zatčení a deportace.

Muzeum shromažďovalo zásilky vybraných předmětů (poslaných na základě seznamu a návodu, jak si při jejich zajištění, evidenci a odeslání počínat) ze všech 153 předválečných židovských obcí v Čechách a na Moravě. V muzeu byly věci evidovány, tříděny a katalogizovány. Šlo o více než 200.000 předmětů, knih a archiválií, které byly zpracovány na 101.090 katalogizačních kartách.

Současně vznikla - na přání nacistů - z vybraných předmětů uzavřená expozice: ve Vysoké synagoze *expozice hebrejských rukopi-*

sů a starých tisků (připravil T.Jakobowits a Fr.Zelenka), ve Staronové synagoze výstava o architektuře středověkých synagog (J.Polák), v Klausové synagoze *expozice Židovské tradice a obřady* (realizována v průběhu roku 1943, připravili ji J.Polák, H.Volavková, F.Zelenka).

První polovina roku 1944 - J.Polák a H.Volavková pracovali na expozici *Muzea pražského ghetta* v obřadní síni Pohřebního bratrstva.

Léto a podzim 1944 - Deportace většiny zaměstnanců muzea do Terezína. Provoz se omezil na dokončování expozic a katalogizaci sbírek.

Únor 1945 - Deportace zbytku pracovníků muzea. Většina se nevrátila.

13. květen 1945 - Obnovení Židovského muzeum pod správou Rady ŽNO v ČR. Vedením byla pověřena dr.Hana Volavková.

Uspořádány *depozitáře textilu, stříbra a obrazů* (v budově Pohřebního bratrstva v Široké ulici), v sídle válečného muzea v Jáchymovské ulici soustředěny nejvýznamnější *kněžní a archivní fondy* a zřízena *čítárna se studovnou*; nově bylo založeno *oddělení pro dokumentaci památkových objektů*.

1945 - 1949 probíhaly restituční soukromých předmětů a zápůjčky kulturních předmětů a munitních knih pro potřeby 52 obnovených ŽN.

26. červen 1946 - Za účasti významných představitelů veřejného a kulturního života a zahraničních hostů (E.E.Kische, G.Scholema aj.) byla otevřena reinstalace válečných expozic *Židovské tradice a zvyky* v Klausové synagoze a *Muzeum pražského ghetta* v obřadní síni Pohřebního bratrstva (U starého hřbitova).

1946 - Výstava terezínských prací malíře OTTY UNGARA.

1947 - Výstava terezínské tvorby MUDr. KARLA FLEISCHMANN a výstava *Praha V v obrazech, grafice a modelech*.

1948 - Výstava *Pražský židovský portrét 19. a 20. století*.

V letech 1946-1949 navštívilo expozice a výstavy ŽM na 200.000 osob.

4. duben 1950 - Židovské muzeum postátněno a podřízeno ministerstvu školství (do jeho správy připadly Obřadní síň, a synagogy Klausová, Vysoká a Pinkasova). Nadále tedy: Státní židovské muzeum.

1954 - Budova Pohřebního bratrstva v Široké ulici zabrána státem. Sbírkové stříbra a textilii přemístěny do Maiselovy a Španělské synagogy, které se staly součástí muzea.

1954 - Ve Vysoké synagoze instalována výstava *Židovské lidové umění* (namísto plánované expozice *Muzea Tóry* - synagogálního stříbra, textilu a liturgických rukopisů).

(pokračování na str.17)

1. listopadu 1944 si zapsala Alice Ehrmannová-Sheková do svého terezínského deníku: *Vyklíží se kolumbarium. 30.000 uren, 30.000 kartonových krabic, 30.000 zbytků lidí, matek, dětí, milovaných osob. Ale toto už je... Mnohem víc je vědomí, že se odstraňují mrtví svědci, materiál - a my jsme svědci, kteří ještě žijí.*

9. listopadu sdělila berlínská centrála gestapa říšskému ministerstvu zahraničí, že odjede transport s 1.000 Židy do Švýcarska "v zájmu obstarání výzbrojních předmětů pro Waffen-SS". Šlo o Hitlerem schválené plány, jak "využít Židů pro zbrojní potenciál Německa ještě jiným způsobem než jejich pracovním nasazením pro Říši".

25. listopadu je datován po válce na území krematoria nalezený záznam jednoho z osvětimských vězňů sonderkomanda: *Dnes se začalo s demontáží krematoria II, nato bude následovat demontáž krematoria III.* Odmontované součásti plynové komory byly určeny k přemístění do Mauthausenu a Gross Rosenu.

PŘED PADESÁTI LETY
Téhož dne vypravili z Osvětimi 300 vězeňkyň pro nové zřizovaný pobočný tábor na území někdejšího území ve Světlé pro fy G. A. Bihl a syn.

5. listopadu se sešel představitel amerického Úřadu pro válečné uprchlíky (War Refugee Board) Roswell McClelland se zplnomocněncem Himmlera Kunem Becherem, aby jednali o "protislužběch" za možnost uvolnění židovských vězňů do neutrálních zemí.

16. listopadu varoval Mezinárodní výbor Červeného kříže ze Ženevy svou londýnskou delegaci, že z návštěvy Terezína jeho delegační práce vyvozovat žádné závěry o situaci židů na území závislém na Říši.

19. listopadu zaranenala A. Sheková: *Méno žije dále. Pročlov se zatčeným dechmi přisátka mezi dvěma katastrofami, ale žije dále. Lidé nosí své hrudníky zastrženo vědní tvří, dlouho už o tom nemluví. Týdny nelze spáti žádný milenecký pár.*

Židovské muzeum v Praze

(stručný historický přehled)

(dokončení ze str.9)

1956 - Zrušena expozice *Židovské tradice a zvyky* a nahrazena výstavou *Nepromlčené zločiny z kreseb dětí a malířů terezínského ghetta*.

1958-1959 - Rekonstrukce Španělské synagogy - depozitáře textilu.

1959 - Literárně-historická výstava o VOJTĚCHU RAKOUSOVI (Vysoká synagoga).

1959 - Výstava *My mrtví žalujeme* z kreseb terezínských malířů (Maiselova synagoga, namísto připravované expozice synagogálního stříbra).

V padesátých letech byla potlačována jakákoli specificky judaistická témata a nahrazována tématy "mírovými", "protiválečnými", kterým odpovídala jediné tematika holocaustu, ale s jednou podmínkou: nesmělo se zacházet do detailů a nesmělo se příliš mluvit o Židech a to ani v náboženském, ani etnickém, ani národním smyslu. Beze změn přechala tuto dobu jen expozice *Muzeum pražského ghetta*. Ke zlepšení situace došlo až koncem padesátých let. Zatímco výstavní činnost muzea byla v 50. letech velmi omezena, podařilo se dr. Volavkové publikovat řadu katalogů ke stálým expozicím muzea, Starému Židovskému hřbitovu a historii Židovského Města. Založila také ediční řadu *Židovské památky v Čechách a na Moravě*.

V letech 1959 - Pro zahraničí připraveny dvě putovní výstavy dětských kreseb z Terezína - *Morily tady nežijí* a *Dětské kresby na zastávce k smrti* (vystaveny v Paříži, v Jeruzalémě a dalších izraelských městech, v Holandsku, v západním a východním Německu).

1960 - zpřístupněn *Památník 77.297* obětí holocaustu v českých zemích v Pinkasově synagoze.

1961 - Dr. Volavková přinucena odejít z muzea, ředitelem se stal Vilém Benda, dosavadní tajemník ministra kultury.

1961 Zrušena expozice *Muzeum ghetta* v Chevra kadiša, namísto ní výstava *terezínských malířů a dětských kreseb*.

1962 - V Klausově synagoze instalována stálá expozice *Židé v Praze od 10. století do roku 1848* (scénář dr.Jan Heřman).

1963 - Výstava *Hebrejská věda ve středověku a renesanci* ve Vysoké synagoze (scénář dr.Vladimír Sadek).

1964 - Otevřena nová stálá expozice *Synagogálního textilu* (ve Španělské synagoze - do roku 1982).

1965 - Zpřístupněna další stálá expozice *Stříbro českých synagog* (v Maiselově synagoze; dosud - s přestávkou let 1986-1991 - v provozu).

1965 - Obnoveny krátkodobé výstavy v zimní modlitebně ve Španělské synagoze, k nejvýznamnějším patřily např.: *FRANZ KAFKA a pražští němečtí spisovatelé* (připravil

♦ Současně vypisuje své úřední hodiny Federace Židovských obcí: v pondělí 13-17 hod. a čtvrtek 9-13 hodin.

♦ Mimo úřední hodiny lze návštěvy PŽO a FŽO uskutečnit jen po předchozí domluvě.

prof.E.Goldstücker, 1965); obrazy *ROBERTA GUTTMANNA* (1966), *Terezínské karikatury LEA HAASE* (1967), *Židovská svatá místa v Praze* (k 700. výročí Staronové synagogy r.1968), *A učinili sobě obrazu* (obrazy F.FEIGLA, J.KARSE, A.JUSTITZE, 1968), výstava prací *ALEŠE VESELÉHO* a *JINDŘICHA FISCHLA* (1969), práce řezbáře *LEOPOLDA HECHTA* (1971).

1968 - Obnova expozice *Židovské tradice a zvyky* v Klausově synagoze (do r. 1977)

1968 - Expozice *Millenium Judaicum Bohemicum* ve Vysoké synagoze.

1968 - Z důvodů rekonstrukce uzavřen *Památník 77.297* obětí holocaustu.

Rituální pohár, Orlová, Slezsko, 17. století.

Koncem 60. let v důsledku politické situace mnozí zaměstnanci ŽM emigrovali, nebo byli přinuceni odejít; došlo k přerušování dosavadních zahraničních kontaktů, muzeum se ocitlo v podobné izolaci jako v 50. letech.

1970 - Uzavřeny expozice *Millenium Judaicum bohemicum*, z expozice *Kultura v Terezíně* postupně vyřazovány jednotlivé exponáty a publikace.

1972 - Odešel ředitel V.Benda; byl nahrazen Erikem Klímou.

1977 - Uzavřeny expozice *Kultura v Terezíně* a *Židovské svátky a obřady*.

1976 - Ředitelem muzea se stal plk.Miroslav Jaroš, sachsenhausenský vězeň.

1979 - Otevřena nová expozice *Dětské kresby z koncentračního tábora Terezín* v Obřadní síni Pohřebního bratrstva; krátkodobá výstava *Josefov - čtvrt pražské chudiny*.

1982 - Otevřena expozice *Synagogální textil* v renovované Vysoké synagoze; téhož roku byla uzavřena Španělská synagoga; dodnes není přístupná veřejnosti.

1983 - Novým ředitelem muzea se stal Otakar Petřík, bývalý ředitel Státního divadelního studia.

1984 - Zpřístupněna expozice *Hebrejské rukopisy a staré tisky* v Klausově synagoze (do r.1992).

1986 - Uzavřena Maiselova synagoga.

Některé krátkodobé výstavy 80. let: *Starý židovský hřbitov v umění 19. století* (1982); *Terezín v kresbách vězňů* (1983); *Ornament v židovském lidovém umění* (1984); *Pražské synagogy v obrazech, rytinách a starých fotografiích* (1986); *osobnost a dílo KARLA FLEISCHMANN* (1987); *FRIEDL DICKER-BRANDEISOVÁ* (1988); *Židovská kuchyně* (1989).

1990 - Ředitelkou SŽM se stala PhDr.Ludmila Kybalová, CSc.

1990 - ŽM se podílelo na přípravě rozsáhlé výstavy o historii československých Židů *Na křižovatce kultur* (instalované v Tel Avivu), na výstavě *The Jewish Treasures from Prague* (Jeruzalém) a *From Bauhaus to Terezin* (Jeruzalém).

1990-1994 - Některé krátkodobé výstavy: *RIMON AJAMI* z Izraele; *MICHAEL ŠCIGOL* z Ukrajiny; *Jitří MOUCHA Berešit*; *ALVIN GILENS Památníky holocaustu*; *HELGA HOŠKOVÁ*; příprava regionálních judaistických a historických výstav v Chomutově, Sušicích, Kasejovicích, Rakovníku, Třebíči, Kolíně, Bohušovicích, Heřmanově Městci, Náchodě, Nymburku, Kladně aj.

1991 - Zpřístupněna expozice *Stříbro českých synagog* v Maiselově synagoze. Zahraniční výstavy *Judaica Prag* (Bonn, Norimberk), *Der jüdische Museum in Prag* (Essen) a putovní výstava *Seeing Through Paradise* (do r. 1992, USA).

1992 - Po 24 letech znovu otevřena rekonstruovaná Pinkasova synagoga a začaly práce na obnově zničeného *Památníku 77.297*; otevřena původní expozice *Židovské tradice a zvyky* v rekonstruované Klausově synagoze; výstavy *Na křižovatce kultur* (ve Valdštejnské jízdárně) a *Umění v terezínském ghetu* (v paláci Kinských). Účast na výstavě *Šalom* (na Slovensku) a na výstavě *Jüdische Lebenswelten* (Berlín).

1993 - Reinstalace výstavy *dětských kreseb a terezínských malířů* v Obřadní síni.

1994 - Výstava obrazů a grafiky ze sbírek SŽM *Golem kráčí židovským městem* (v paláci Kinských), pokračovala práce na regionálních a zahraničních výstavách.

K 1. říjnu 1994 bylo - po dlouhých jednáních zástupců Federace Židovských obcí v ČR a pražské ŽO s vládními úřady a pražským Magistrátem - navrženo Státní Židovské muzeum Židovské obci. Novými správci muzea jsou FŽO, PŽO a Ministerstvo kultury ČR; ředitelem Židovského muzea se stal PhDr.Leo Pavlát.

(Podle materiálů a s použitím formulací A.Pařika připravila -am-)

1.čtveř dne se konala ve Washingtonu tisková konference, na které *War Refugee Board* uvolnil pro tisk zprávu A. Weizlera, R.Vehy a dalších tří osvětlných uprchlých židů, kterou tento americký úřad měl zaslouhu československého odboje k dispozici už od června.

26. listopadu sdělil Kurt Becher předseda vlády maďarských Židů, že Himmler údajně nařídil zastavit další vyhlazování Židů. McClelland měl jako protizločnicko zajistit uvolnění 20 milionů švýcarských franků.

28. listopadu hlásil československý velvyslanec z Washingtonu, že všechny nedělní a pondělní denní listy přinesly rozsáhlé informace o zprávě osvětlných vězňů. Jisté oficiální kruhy však vyslovily pochybnosti, zdali všechny jejich údaje jsou autentické.

30. listopadu. Podle zprávy pražského gestapa pokračovalo zájmy Židů za zapojování původu a porušení protizločnických předpisů i zájmy artijců pro poskytování pomoci Židům. Připravil M.K.

PATRIA - 54 LET

SHROMÁŽDĚNÍ K UCTĚNÍ TĚCH, KDO ZAHYNULI PŘI TRAGÉDIÍ LODI PATRIA 25. LISTOPADU 1940 V HAIFSKÉM PŘÍSTAVU, SE KONÁ 27.11.1994 V 11.00 NA NOVÉM ŽIDOVSKÉM HŘBITOVĚ V PRAZE-ŠTRAŠNICÍCH.

ÚŘEDNÍ HODINY PRO VEŘEJNOST

♦ Vedení PŽO oznamuje, že v Židovské radnici, Maiselova 18, Praha 1, jsou od 1.11.94 stanoveny úřední hodiny pro veřejnost takto: pro odbor vedení, oddělení kulturní, sociální, kulturní a organizační, školské, ekonomické a mzdovou účetnu každé úterý a

čtvrtek 10-12 a 14-16 hodin. Pokladna bude otevřena denně 8-12, v den výplat 8-14 hod. Prodej stravenek bude zajištěn v úterý a ve čtvrtek 10-14 hod. Recepce bude poskytovat informace denně mimo šabat 8-18 hod. Vedení PŽO žádá návštěvníky Židovské radnice, ab tuto skutečnost respektovali.

EXPOSITION

VÝSTAVA

Pozvánka

k odhalení pomníku

JUDr. Milady Horákové

národní mučednice

popravené 27. června 1950

v Praze na Pankráci

Česká Lípa

24. červen 1995

Busta, kterou vytvořila akademická sochařka Jaroslava Lukešová z Prahy, bude odhalena v parčíku na Smetanově nábřeží při toku Ploučnice.

Přední strana pamětní medaile

Program:

22. června od 18 hodin: Koncert v Bazilice Všech svatých

23. června od 14 hodin: Běh mládeže - Memoriál JUDr. Milady Horákové na stadiónu

23. června od 16 hodin: Vernisáž výstavy KPV v Okresním vlastivědném muzeu Česká Lípa

23. června od 18 hodin: Zádušní mše v Bazilice Všech svatých se vzpomínkou na oběti komunismu v letech 1948 - 1989, slouží Otec biskup Josef Koukl

24. červen od 9 hodin: Bohoslužba v kostele v městském parku za účasti farářů církví Českobratrské evangelické a Československé husitské

24. červen od 10 hodin: Sraz všech účastníků na náměstí T.G.M., slavnostní zahájení průvodu za účasti představitelů okresu, města a dalších čestných hostů, odchod historickou částí města k místu pomníku

24. červen od 11. hodin: Projevy významných a čestných hostů, odhalení pomníku.

24. června od 14 hodin: Celostátní setkání členů Konfederace politických vězňů v KD Crystal.

Vojenské tábory
nucených prací
SVAZ PTP
okresu Šumperk
1

NADACE
JUDr. Milady Horákové
470 06 Česká Lípa, Hradecká 2655
tel. 0425/290 97